

Statsrådets kansli
Registratorskontoret @vnk.fi

Hänvisning
VNK/1516/05/2016

Kontaktperson
Camilla Hägglund

Ärende
**UTLÅTANDE OM ANVISNINGEN OM
IBRUKTAGANDE AV BEREDSKAPSLAGEN OCH
OM EN ÄNDRING AV REGLEMENTET FÖR
STATSRÅDET**

Ålands landskapsregering har beretts tillfälle att inkomma med ett utlåtande om ett förslag till anvisning om ibruktagande av beredskapslagen samt om ett förslag till ändring av reglementet för statsrådet (262/2003) som har samband med uppdateringen av anvisningen.

Behörighetsfördelningen mellan riket och Åland

I 18 § 6 punkten i självstyrelselagen för Åland föreskrivs det att landskapet Åland har lagstiftningsbehörighet i fråga om allmän ordning och säkerhet, med de undantag som anges i självstyrelselagens 27 § 27, 34 och 35 punkt, samt brand- och räddningsväsendet.

Till rikets behörighet hör enligt självstyrelselagen för Åland 27 § 3 p. statsmyndigheternas organisation och verksamhet, 28 p. befolkningsskyddet, 34 p. försvarsväsendet och gränsbevakningen, ordningsmaktens verksamhet för tryggnad av statens säkerhet, försvarstillstånd samt beredskap inför undantagstillstånd.

Gällande Ålands del konstateras i anvisningen att enligt självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1991) 27 § 34 p har riket lagstiftningsbehörighet gällande ordningsmaktens verksamhet för tryggnad av statens säkerhet, försvarstillstånd och beredskap inför undantagsförhållanden. Beredskapslagen tillämpas till dessa delar på Åland.

Republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden (FFS 900/2000)

stadgar att de *förberedande* förvaltningsuppgifter och uppgifter av annat slag som ankommer på rikets myndigheter inom befolkningsskyddet, försörjningsberedskapen och den allmänna beredskapen inför undantagsförhållanden ska skötas gemensamt av rikets och landskapets myndigheter. För de uppgifter som avses finns en samrådsdelegation för beredskapsärenden.

Vidare stadgas i självstyrelselagen 27 § 28 p. att sådan förflyttning av i landskapet bosatta personer som avses i beredskapslagens 121 § till en ort utanför landskapet endast kan fattas med landskapsregeringens samtycke.

Ålands demilitariserade och neutraliserade status

På basen av internationella överenskommelser är Åland ett demilitariserat och neutraliserat territorium. Detta hindrar införsel av militära styrkor, militära fordon och krigsmateriel till Åland samt transitering av dessa via Åland, dock med vissa undantag vad gäller Finland.

En finländsk väpnad styrka får uppehålla sig på Åland under en kortare tid för att upprätthålla ordningen, om utomordentliga omständigheter om *utomordentliga omständigheter* så kräver. Med detta avses främst interna oroligheter. Undantaget har inte aktualiserats.

Finland får tid efter annan låta ett eller två av sina lätta, för överfart avsedda krigsfartyg besöka öarna samt temporärt ankra i öarnas vatten. Under särskilda omständigheter av vikt får även andra finländska fartyg, vilkas sammanlagda displacement inte överstiger 6000 ton, temporärt hållas på området. Bestämmelsen ska enligt landskapet tolkas så att fartygen måste avlägsna sig senast under nästa dygn. Militära fartyg har inte rätt att angöra kaj utan endast rätt att temporärt ankra i samband med de tillfälliga inspektionsfärderna. Denna rätt ska dessutom utnyttjas restriktivt.

Under fredstid kan finska regeringen ge tillstånd till ett krigsfartyg tillhörande varje annan makt att inlöpa i det åländska territoriet.

Finlands luftstridskrafter har rätt att flyga över Ålands zon men de får inte landa annat än vid force majeure.

Neutraliseringen innebär att den demilitariserade zonen i krigstid anses som neutraliserat område som inte får vare sig direkt eller indirekt begagnas för ändamål som på något sätt sammanhänger med militära företag. I händelse av krig som berör Östersjön får Finland temporärt nedlägga minor i vattenområde inom zonen och vidta sådana maritima åtgärder som är strängt nödvändiga för att säkra respekten för zonens neutralisering.

Alla de konventioner som reglerar demilitariseringen och neutraliseringen är fortfarande i kraft och dessutom anses demilitariseringen och neutraliseringen numera utgöra regional sedvanerätt som binder också andra än konventionsparterna.

Landskapsregeringens utlåtande

Landskapsregeringen önskar framhålla vikten av att Ålands neutraliserade och demilitariserade status, i enlighet med de internationella förpliktelser som Finland förbundit sig till, respekteras. Anvisningen innehåller en beskrivning av Ålands status men saknar särbestämmelser i form av instruktioner till myndigheter eller enheter gällande hur krissituationer på Åland ska behandlas i praktiken. Försvarsministeriet har i sin utredning "Verkställandet på Åland av de uppgifter som föreskrivs för försvarsmakten och anknyter till stödjandet av andra myndigheter" anfört att en mer omfattande utredning som är gemensam för statsrådet bör göras. Detta för att få en mer heltäckande bild av myndigheternas samverkan vid eventuella olyckor och andra civila krissituationer. Det bör övervägas huruvida utredningen också bör omfatta beredskapslagens bestämmelser.

Vidare konstaterar landskapsregeringen att beskrivningen beträffande Åland är korrekt med undantag för det näst sista stycket under punkt 1.6. Landskapsregeringen finner att det vore skäl att omformulera detta stycke så att det tydligt framgår att alla förberedelser sker inom ramen för vad som är tillåtet enligt konventionen.

Till övriga delar har landskapsregeringen inga anmärkningar mot anvisningen och finner inte heller några bestämmelser som skulle stå i strid med självstyrelselagen eller landskapslagstiftning.

Minister

Nina Fellman

Jurist

Camilla Hägg Lund

